

**АЗАМАТТЫҚ ПРОЦЕСС
ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС
CIVIL PROCEEDING**

МРНТИ:10.31.51
УДК:347.91/.95

DOI 10.51889/5089.2022.38.57.007

Г.Б. Меирбекова¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

**АЗАМАТТЫҚ ПРОЦЕСТЕГІ ОҢАЙЛАТЫЛҒАН (ЖАЗБАША)
ӨНДІРІСТІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ**

Аңдатпа

Мақалада азаматтық іс жүргізу заңнамасы бойынша Қазақстан Республикасының Азаматтық процестік кодексінде қабылданған оңайлатылған (жазбаша) өндіріс институты жайлы айтылады. Реформаға бірнеше рет ұшыраған бұл процедуралық тәртіп отандық заңнамада салыстырмалы түрде жақында пайда болды деп сену қате болар еді, өйткені процесті жеңілдетудің әртүрлі түрлері тарихында революцияға дейінгі кезеңде ғана емес, сонымен бірге кеңестік кезеңде Қазақстанда өз ізін қалдырды. Алғашқы жүйелі зерттеу нәтижесінде азаматтық процесте оңайлатылған іс жүргізудің түбегейлі жаңа модельдерін жасау және қолданудың елеулі ерекшеліктері қамтылады.

Бұл зерттеулердің ғылыми мәні бар, алайда азаматтық іс жүргізу заңнамасындағы елеулі өзгерістерді, сондай-ақ оларды дамытудың тұжырымдамалық тәсілдерін ескере отырып, олар бекітілген оңайлатылған (жазбаша) өндірістің қазіргі заманғы модельдерін талдау үшін пайдаланылуы мүмкін.

Түйін сөздер: Азаматтық процесс, Төрелік іс жүргізу, оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу, Жоғары сот, электронды сот төрелігі.

G.B. Meirbekova¹

¹ Abai Kazakh National Pedagogical University

**THEORETICAL AND LEGAL BASES OF SIMPLIFIED
(WRITTEN) PROCEEDINGS IN CIVIL PROCEEDINGS**

Abstract

The article describes the simplified (written) institute of production adopted by the Civil Procedure Code of the Republic of Kazakhstan on Civil Procedure legislation. It is a mistake to believe that this procedural order, which has been repeatedly reformed, appeared in domestic legislation relatively recently, since various types of simplification of the process left their mark in history not only in the pre-revolutionary period, but also in the Soviet period in Kazakhstan. As a result of the first systematic study, the essential features of the development and application of fundamentally new models of simplified record keeping in civil proceedings will be highlighted.

These studies are of scientific importance, however, taking into account significant changes in Civil Procedure legislation, as well as conceptual approaches to their development, they can be used to analyze modern models of simplified (written) production, on which they are approved.

Keywords: Civil procedure, arbitration proceedings, simplified (written) proceedings, Supreme Court, Electronic Justice.

Меирбекова Г.Б. ¹

¹ *Казахский национальный педагогический университет им. Абая*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ УПРОЩЕННОГО (ПИСЬМЕННОГО) ПРОИЗВОДСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация

В статье рассматриваются проблемы упрощенного (письменного) института производства, предусмотренного Гражданским процессуальным кодексом Республики Казахстан. Ошибочно полагать, что этот процессуальный порядок, неоднократно подвергавшийся реформированию, появился в отечественном законодательстве сравнительно недавно, так как различные виды упрощения процесса оставили свой след в истории не только в дореволюционный период, но и в советский период в Казахстане. В результате первого системного исследования будут освещены существенные особенности разработки и применения принципиально новых моделей упрощенного делопроизводства в гражданском процессе.

Данные исследования имеют научное значение, однако с учетом существенных изменений в гражданско-процессуальном законодательстве, а также концептуальных подходов к их развитию, могут быть использованы для анализа современных моделей упрощенного (письменного) производства, на которых они утверждены.

Ключевые слова: гражданский процесс, арбитражное производство, упрощенное (письменное) производство, Верховный суд, электронное правосудие.

Кіріспе. Отандық іс жүргізу заңнамасы ерекше тұрақтылықпен ерекшеленбейді, енді Қазақстан Республикасының Бірыңғай Азаматтық процестік кодексін құру идеясымен қандай да бір түрде байланысты азаматтық және төрелік процесте жаңа елеулі сот ісін жүргізуді қайта құру кезеңі қайтадан басталды.

Жалпы юрисдикция соттары мен төрелік соттар жүйелерін жақындастыру және ережелер мен рәсімдерді біріздендіру жөніндегі маңызды қадамдардың бірі 2016 жылы Қазақстан Республикасының Азаматтық процестік кодексін оңайлатылған, ал оның алдында 200 жылдары бұйрық өндірісімен толықтыру арқылы жүзеге асырылды.

2019 жылдың 1 қазанынан бастап азаматтық, төрелік және әкімшілік сот ісін жүргізу саласындағы шын мәнінде кең ауқымды реформаның нәтижесі болған өзгерістер күшіне енді. «Процессуалдық революция» деген атқа ие болған қайта құруларды жүргізу бастамасын көтерген ҚР Жоғарғы Соты заң жобасына түсіндірме жазбада инновациялардың қажеттілігі азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын қорғаудың тиімділігін арттыру, сот төрелігінің сапасын жақсарту, сот жүктемесін оңтайландыру мақсатында кейбір іс жүргізу институттарын жетілдірудің объективті қажеттілігінен туындағанын атап өтті [1]. Бұл өзгерістер мен толықтырулар оңайлатылған іс жүргізуді айналып өткен жоқ. Жеңілдетілген (жазбаша) өндіріс 1999 жылғы АЖК-де өзгерістер мен толықтырулар енгізілгеннен кейін 2014 жылғы 17 қарашада пайда болды.

2016 жылғы 01 қаңтардан бастап күшіне енген 2015 жылғы 31 қазандағы АПК-те оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібі 13-тарауда (144-147-баптар) реттелген [2].

Жеңілдетілген (жазбаша) өндірісті зерттеуге кірісе отырып, оның сипаттамаларының жиынтығы бойынша бұл бұйрық пен жалпы талап қою өндірісі арасындағы өтпелі форма екенін атап өткен жөн. Сонымен бірге жеңілдетілген (жазбаша) өндірістің бұйрық пен жалпы талап қою өндірісінен қалай ерекшеленетінін және оларға қалай ұқсайтынын атап өтуге болады- деген болатын қазақстандық адвокат Сулейменов Нариман Есжанұлы [3].

Негізгі бөлім (әдістеме, нәтижелер). Оңайлатылған іс жүргізу тәртібі азаматтық процестік кодекстің 13-тарауында егжей-тегжейлі жазылған. Судья істерді арыз қабылданған

күннен бастап бір ай мерзім ішінде оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарауы тиіс. Әрбір істі мұндай тәртіппен қараудағы негізгі мақсат – іс бойынша тараптарды сот отырысына шақырмай, сот отырысын өткізбей, олардың алдын ала ұсынған дәлелдемелерін судьяның жеке, ішкі пайымын басшылыққа ала отырып шешім қабылдауына мүмкіндік туғызу. Ең бастысы судья азаматтық процестің кодекстің 13-тарауының талаптарын, қос тарапқа барынша түсіндіріп, жауапкердің өзі негіздейтін құжаттар мен дәлелдемелерді беруі үшін мерзім белгілейді. Пікірді, дәлелдемелерді және өзге де құжаттарды ұсыну үшін сот белгілеген мерзімдер өткеннен кейін тараптарды шақырмай-ақ, істі оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарайды. Яғни, сот шешімді қабылдаған кезде тараптардың ұсынған түсініктеме, қарсылық және дәлелдемелерін басшылыққа алады. Істі оңайлатылған іс жүргізу тәртібімен қарау барысында әдеттегідей сот мәжілісінің хаттамасы жүргізілмейді және істерді оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарау мерзімі ұзартылуға жатпайды [4]. Реформаға бірнеше рет ұшыраған бұл процедуралық тәртіп отандық заңнамада салыстырмалы түрде жақында пайда болды деп сену қате болар еді, өйткені процесті жеңілдетудің әртүрлі түрлері тарихында революцияға дейінгі кезеңде ғана емес, сонымен бірге кеңестік кезеңде Қазақстан да өз ізін қалдырды. Осыған байланысты көптеген заманауи ғалымдар революцияға дейінгі және қолданыстағы заңнаманы талдай отырып, келесі қорытындыға келетіндігін атап өткен жөн: XIX ғасырдың екінші жартысында Ресейде сот реформасын жүргізу себептері және қазіргі уақытта көптеген жағынан ұқсас соттар қарайтын көптеген істер, шығындарды азайту және сот жүйесінің ресурстарын ұтымды бөлу қажеттілігі, оңтайландыру сот ісін жүргізу және сот төрелігінің кепілдіктерін сақтау және арттыру кезінде дауларды жылдам шешу мақсатында тиімді іс жүргізу тетіктерін құру және т. б. азаматтық істерді атауға болады.

Осылайша, талаптарды шешудің ең ұтымды тәсілдерін, іс жүргізу ережелерін жеңілдету мен істерді қарау кезінде сот төрелігінің сапалы деңгейін сақтау арасындағы тепе-теңдікті іздеу қазіргі заманғы азаматтық және төрелік сот ісін жүргізудің өзекті мәселелері болып табылады.

Сонымен қатар, соңғы жылдары өркениеттік процесте болған осындай күрделі өзгерістер азаматтық іс жүргізу құқығында жеңілдетілген өндіріс институтын құқықтық реттеу тәсілдерін теориялық тұрғыдан түсінуді, дамытуды және жетілдіруді талап етеді. Электрондық сот төрелігі тұжырымдамасын дамыту шеңберінде жазбаша бастауды күшейте отырып және процесті ақпараттандыра отырып, қарар бөлігін қабылдау жолымен шығарылған шешімдерге шағымданудың күрделілігімен, сөздің кең мағынасында оңайлатылған және бұйрықты өндірістің арақатынасына және оңайлатылған рәсімдердің пайда болған көптігі жағдайында оларды қолдану салаларын ажыратуға байланысты проблемалардың болуы, олардың электрондық сот төрелігі тұжырымдамасын дамыту шеңберінде оларды сот қорғауына жүгінген адамдардың істі ақылға қонымды мерзімде әділ және жария сот талқылауына құқықтары барлығы атап көрсетіледі [5, 28 б.].

Табиғаты мен мақсаты бойынша оңайлатылған өндіріс тәуелсіз өндіріс түрі емес, жалпы талап қою өндірісінің қысқартылған нұсқасы болып табылады. Бұл жағдайда талап қоюмен, ерекше өндіріспен және басқалармен қатар өндірістің жеке түрі жасалмайды. Бірақ біз талап қою өндірісін өзіне тән ерекшеліктері бар ерекше процедуралық тәртіпке айналдыру туралы, құқықтық және нақты мазмұны бойынша салыстырмалы түрде қарапайым істерді қарау процесін жеңілдету және жеделдету мақсатында талап қою өндірісінің қысқартылған нұсқасы туралы айтып отырмыз. Бұл жағдайда «өндіріс» ұғымы жаңылтпауы керек, ол керісінше қажетті нұсқаулық және дәлел бола алмайды. Осылайша, іс жүргізу заңнамаларында дәстүрлі түрде бөлінетін, оның мәніне қатысты доктриналық көзқарастардың әртүрлілігін ескере отырып, маңызды өндіріс түрінің бірі және сот шешімдерін орындауға байланысты өндіріс екенін атап өтуге болады.

Әкімшілік және басқа да қоғамдық құқықтық қатынастардан туындайтын істер бойынша талап қою немесе іс жүргізу сияқты жеңілдетілген тәртіп пен өндірістің әр түрлі түрлерінің

арақатынасы туралы дау-дамай осы мәселе бойынша бірыңғай ұстанымды дамытуға әрең ықпал ете алатындығын атап өту маңызды, өйткені жеңілдетілген өндірістің табиғаты оны «кеңейтілген» процедурамен салыстыруды талап етеді.

Бұл өндірістің айырмашылығы-істерді оңайлатылған іс жүргізу тәртібімен қарау кезінде арнайы ережелердің болуы даулы материалдық құқықтық қатынастардың ерекшелігімен емес, сот процесін жеңілдету, жеделдету және оңайлату міндеттерімен байланысты. Оны құрудың негізінде талаптардың аз мөлшері бар және салыстырмалы түрде қарапайым істер бойынша толық ауқымды іс жүргізудің ұтымсыздығы туралы идея жатыр.

Е.В. Слепченко «өндірістің түрлік ерекшелігі туралы қорытынды тек белгілі бір санаттағы шешілетін істерге ғана емес, ең алдымен осы істер туындайтын материалдық құқықтық қатынастардың сипатына байланысты жасалуы керек» деп дұрыс айтады [6, 48 б.].

Әкімшілік және өзге де жария құқықтық қатынастардан туындайтын істер бойынша талап қою өндірісінен немесе іс жүргізуден істерді қараудың оңайлатылған тәртібіне және керісінше, белгілі бір және қажетті жағдайлар болған кезде олардың ажырамас байланысын айғақтайтын икемді тетіктің болуы.

Аталған белгілердің кез келгені азаматтық іс жүргізудің бекітілген оңайлатылған өндіріс модельдеріне тән бе? Азаматтық процесте оңайлатылған іс жүргізу сот отырыстарын алып тастаумен және тараптар болмаған кезде жазбаша сот талқылауын жүргізумен, сот дәлелдемелерінің кейбір түрлерін яғни, куәгерлердің айғақтары, маманның консультациясы, сарапшының қорытындысы және т.б. жағдайларда қабылдау және зерттеу кезінде шектеулердің болуымен, сотты шешімнің дәлелді және сипаттамалық бөлігін жасау қажеттілігінен босатумен сипатталады. Тіпті жеңілдетілген іс жүргізудің осындай жалпы және үстірт талдауы оны кең мағынада істерді қараудың оңайлатылған сот тәртібіне заңды түрде жатқызуға мүмкіндік береді.

Мұндай араласу кейбір зерттеушілердің жеңілдетілген азаматтық іс жүргізу формасының болуын негіздеуге тырысқан кезде де болады. О.Д. Шадловская мынадай анықтама береді: «азаматтық істердің жекелеген заңнамалық бекітілген санаттары бойынша азаматтық сот ісін жүргізудің жалпы тәртібіне оңайлату және жеделдету құралдарын қолданудан тұратын ережелер жүйесін құрайтын азаматтық сот ісін жүргізудің ерекше нысанын жеңілдетілген азаматтық іс жүргізу нысаны деп санауға болады» [7, 86 б.].

Сонымен қатар, оңайлатылған өндіріс институтының бірнеше рет реформалануына байланысты, жеңілдетуді "тереңдету" тенденциясында айқын көрінді, әдеттегі тәртіптен көптеген алып тастаулар классикалық процестің құлдырауына әкелді, ал жеңілдетілген өндірістің өзі мәні бойынша әділеттілік емес деген ұстанымдар айтыла бастады. Осылайша, сұрақ туындайды: оңайлатылған (жазбаша) өндірістің заманауи модельдері азаматтық іс жүргізу формасына сәйкес келе ме? Оған жауап соттардың істерді оңайлатылған тәртіппен қарау жөніндегі қызметі сот төрелігіне жататынын анықтауға мүмкіндік береді.

Ол үшін оңайлатылған (жазбаша) өндірісті азаматтық іс жүргізу формасының негізгі талаптарымен (ережелерімен) салыстыру қажет. Дәстүрлі түрде азаматтық іс жүргізу формасының белгілері деп аталатын талаптарды анықтау мәселесі бойынша әр түрлі ұстанымдарды қарастыруға кіріспей, оқу және ғылыми әдебиеттерде қалыптасқан ең жақсы тұжырымдар мен пайымдауларды бөліп көрсетуге болады. Біріншіден, Азаматтық істерді қарау және шешу тәртібі алдын-ала іс жүргізу құқығының нормаларымен анықталған. Екіншіден, сот шешімі сот ісін жүргізу қағидаттарын және басқа да кепілдіктерді сақтай отырып, дәлелдемелердің көмегімен сот белгілеген заңды фактілерге негізделген. Үшіншіден, істің нәтижесіне мүдделі тұлғалар өз мүдделерін қорғау үшін сот ісін қарауға қатысуға құқылы. Сонымен қатар, мүдделі тұлғалардың шағымы бойынша сот шешімі жоғары тұрған сатыдағы сотты тексере алады.

Азаматтық процесте оңайлатылған іс жүргізумен байланысты проблематиканы қарауға көшпес бұрын, оңайлатылған іс жүргізуді өзге түрлерден сапалы ажырататын негізгі ерекшеліктер: істерді судьяның тараптарды шақырмай жеке-дара қарауы; қарастыру және

шешім шығару мерзімі 2 аймен шектелетінін; қабылданған шешімге дау айту үшін тараптарда 15 күн бар екенін қысқаша атап өтеміз, сондықтан шешімнің көшірмесі оларға шешім шығарылғаннан кейінгі күннен кешіктірілмей жіберіледі

Шын мәнінде, тараптар сот отырысы залында физикалық түрде қатыспайды, бірақ олар дәлелдемелерді, сондай-ақ талап арызда, талап арызға кері қайтарып алуда, қарсылықтарда және жазбаша нысандағы өзге де құжаттарда баяндалған өз ұстанымдарын, дәлелдерін, түсіндірмелері мен дәлелдерін ұсыну арқылы істі қарауға қатысады. Сонымен қатар, сот талқылауы «сот отырысы» ұғымымен шектелмейді, оларды сәйкестендіру логикалық қатеге айналады. Оңайлатылған өндіріс үшін, бұйрық сияқты, процестің жазбаша түрі заң шығарушы болып сайланады, бірақ соңғысынан айырмашылығы, ол тараптардың процестік теңдік пен бәсекелестік жағдайында өздерінің заңды мүдделерін қорғау құқығын қамтамасыз етеді.

Ғылыми ортада талқыланатын және азаматтық процесте жеңілдетілген өндіріске қатысты негізгі проблемаларды тікелей сипаттауға көше отырып, негізгі теориялық мәселе азаматтық процесс жүйесіндегі жеңілдетілген өндірістің құқықтық мәні мен орнын анықтау болып табылатынын атап өтеміз. Атап айтқанда, ең жиі кездесетін сұрақ-оңайлатылған өндіріс талап қоюдың бір түріне жата ма, әлде сот шешімін қабылдаудың тәуелсіз жүйесі ме, сонымен қатар іс жүргізу формасы мен жеңілдетілген өндіріс ұғымы оның шеңберінен тыс қалай байланысты болады.

Бұл туралы бірнеше пікірталас пікірлері бар. Сонымен, А.В. Юдин азаматтық процесінде тек бір нысан – талап қоюға болады, ал қалғандарының бәрі жанама, оның тармақтары деп санайды. Демек, автордың пікірінше, оңайлатылған (жазбаша) өндіріс-бұл талап арыз арқылы қозғалатын азаматтық іс жүргізу өндірісінің бір түрі [8, 123 б.].

Қорытындылай келе, мыналарды атап өтуге болады. Әрине, азаматтық процесс әдеттегі арбитраждық процеспен салыстырғанда сот процедураларының үлкен көлемімен ерекшеленеді, нәтижесінде әрбір жеке іс жүргізу әрекетінің ұзақтығы бойынша атап кетуге болады. Сонымен бірге, сот жүйесін мүмкіндігінше жеңілдету, жүктемені азайту және оңайлатылған (жазбаша) сот ісін жүргізу процедурасының болуына қарамастан, өндірістің барлық принциптері мен ережелерін сақтау мақсатын көздей отырып, тәжірибе көрсеткендей, әрдайым мүмкін емес. Мұндай қиындықтар, оның ішінде оңайлатылған (жазбаша) өндірістің белгілі бір аспектілерін іске асыру механизмінің жекелеген мәселелерінің нормативтік пысықталуының жеткіліксіздігімен түсіндіріледі. Атап айтқанда, жүргізілген талдаудан түзету қажет екендігі шығады:

– Тараптарды хабардар етудің ықтимал тәсілдерінің тізбесін кеңейтуге қатысты оңайлатылған жазбаша іс жүргізуде істі қарау мерзімдерін реттеу, сондай-ақ қарсылықтар мен дәлелдемелерді ұсыну бөлігінде, біздің ойымызша, істің барлық ерекшелігін, тараптардың орналасқан жерін және т. б. білетін соттың қалауы бойынша не қалдыру керек екеніне байланысты заңнамаға тиімді ұсыныстарды енгізу қажет.

– істі оңайлатылған тәртіптен қарапайым талап-арызға немесе әкімшілік тәртіпке көшіру мәселелері бойынша, оны басынан бастап нөлге келтіру емес, қарау мерзімін ұзарту қажеттігімен де шешуге болатынын түсіндіру.

Зерттеу нәтижелері бойынша тәжірибелік-бағдарланған нәтижелер алынды, олар азаматтық процесте оңайлатылған іс жүргізуге қатысты ҚР АПК бірқатар нормаларының жетілмегендігін көрсетті, оның ішінде тараптарды хабардар ету тәртібіне қатысты, істерді оңайлатылған тәртіптен кәдімгі талап қою немесе әкімшілік тәртіпке ауыстыру тетігіне қатысты, сондай-ақ мерзімдерді қарастыру ретінде реттеуге қатысты кемшіліктер анықталды істер, дәлелдемелер мен қарсылықтар беру мәселесі қаралды.

Зерттеу нәтижелері оқу пәні ретінде азаматтық-процестік құқық ғылымындағы оңайлатылған өндірістің тұжырымдамасы мен мәні туралы жаңа теориялық түсініктерді қалыптастыру үшін қолданылуы мүмкін, ал жекелеген ережелерін жетілдіру жөніндегі ұсыныстар оңайлатылған өндірістің тәртібі мен рәсімін одан әрі заңнамалық жетілдіру үшін іргетас болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының азаматтық және азаматтық процесілік заңнама бойынша кейбір нормативтік қаулыларына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (29.03.2017 ж.)//sud.gov.kz/kaz/content/kazakhstan-respublikasy-... (жүгінген күні 18.09.2022)
2. Қазақстан Республикасының Азаматтық-процестік кодексі (Жалпы және Ерекше бөлімдері) 31.10.2015. Ресми мәтіні. – Алматы: Жеті Жарғы. 2019-217 б.
3. Сулейменов Нариман Есжанұлы Упрощенное (письменное) производство в Казахстане // suleimenovlawyer.kz/stati/article...proizvodstvo-v... (жүгінген күні 28.09.2022).
4. Жунусова А. Сотта оңайлатылған іс жүргізу тәртібі // <https://online.zakon.kz/>
5. Бухарова И. В. Отдельные вопросы упрощенного производства в арбитражном процессе // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление. – 2019. – № 8 (111). – С. 102–104.
6. Слепченко Е. В. Гражданское судопроизводство: проблемы единства и дифференциации: дис. ... д-ра юрид. наук. Санкт-Петербург, 2012. С. 419.
7. Шадловская О.Д. Упрощенные судебные производства: понятие и сущность // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. 2014. № 5. – С. 137.
8. Юдин А. В. Рассмотрение арбитражным судом дел в порядке упрощенного производства // Актуальные проблемы налогового права. Арбитражная судебная практика. – 2016. – № 3. – С. 122–127.

МРНТИ:10.31.47
УДК:347.961.91

DOI 10.51889/9551.2022.68.76.008

Г.Б. Меирбекова¹, У.Утегенова¹

¹ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ІС ЖҮРГІЗУ ҚҰЖАТТАРЫ ЖҮЙЕСІНДЕГІ НОТАРИАТТЫҚ АКТІНІҢ ОРНЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада Нотариаттық іс-әрекеттердің нәтижесі ерекше заңды мәнге ие және нотариаттық актілерде өзінің құжаттық көрінісін табатыны айтылады. Негізінде, нотариаттық құжаттар азаматтық айналымға қатысушылардың құқықтарын, құқықтық дұрыстығын, дәлелділігін көрсетеді. Өйткені, олар белгілі бір жағдайларда сот органдарына жүгінбей мәжбүрлеп орындау мүмкіндігін тиісінше ресімдеу және бекіту арқылы құқықтық қауіпсіздігін қамтамасыз ету құралы екендігінің елеулі ерекшеліктері қамтылады.

Шынында, нотариаттық құжаттар азаматтық айналымды нығайтуға және тауар-ақша қатынастары процесін жеделдетуге ықпал етеді, сонымен қатар, құқықтық инфрақұрылым шығындарының құнын төмендетеді, жанжалсыз экономика құруды анықтайды. Сондықтан, мақалада елдің инвестициялық тартымдылығын қалыптастыруда, мүліктің құқықтық жағдайындағы айқындыққа кепілдік беруде және құқықты іске асыруды нотариаттық актілердің маңыздылығы айтылады.

Түйін сөздер: Іс жүргізу құжаттары, нотариат, нотариаттық акті, нотариаттық әрекет, нотариус, нотариаттық заң, мемлекет, жеке тұлға, заңды тұлға.